

Verlag Symposium 'Zwervend door het leven' 17 juni 2009

Georganiseerd door Initiatiegroep GGZ-WMO Drenthe in samenwerking met Jongerenopvang Van Mooi tot Maf

Opening symposium

Cor Bras, voorzitter Initiatiegroep GGZ-WMO Drenthe, heet alle aanwezigen van harte welkom in jongeren centrum The Industry in Assen.

Probleem- en zwerfjongeren vanuit perspectief jongeren, hulpverlening en WMO

Harry Holtrust, als projectmedewerker Programma Lokale Versterking verbonden aan de Initiatiegroep in Drenthe, geeft een toelichting op het ontstaan van het project rondom Zwerfjongeren. Zwerfjongeren zijn jongeren tot 25 jaar, die meer dan één probleem hebben, dakloos zijn of af en toe in opvang verblijven. Zwerfjongeren vallen tot hun 18e jaar onder jeugdzorgbeleid en daarna onder gemeentelijk WMO-beleid.

Vaak gaat het hierbij om jongeren met psychische, psychiatrische of verslavingsproblematiek. Juist vanwege deze problematiek behoort deze groep jongeren tot de doelgroep van de Initiatiegroep en is er samenwerking gezocht met de jongerenopvang Van Mooi tot Maf om aandacht te vragen voor de positie van deze groep jongeren.

De hulpverlening aan deze probleem- en zwerfjongeren is niet altijd even succesvol. Met alle gevolgen van dien: schooluitval, schulden, verslaving, dakloosheid en criminaliteit.

Wesley – één van de jongeren die met succes is opgevangen en begeleid door Felicia Molema van Van Mooi tot Maf – vertelt dat hij veel van de problemen die hij inmiddels achter zich heeft gelaten, terugziet bij de jongeren om wie het vandaag gaat. Hij vertelt dat het de ervaring van deze jongeren en ook van hemzelf is dat er wel veel hulp wordt geboden, maar dat deze vaak niet op het juiste moment of op de goede plaats komt. Wanneer jongeren vanuit zichzelf met ideeën voor een oplossing komen, worden deze vaak niet geaccepteerd, bijvoorbeeld omdat de instellingen aan regels en voorschriften gebonden zijn. Dit geeft jongeren gevoelens van verdriet en van 'weggeschoven' worden. Dat mondt uit in onmacht, boosheid en verzet. Temeer omdat jongeren niet willen worden weggedrukt in een systeem dat ze niet kennen en vinden dat ze er niets mee opschieten om te praten met een psycholoog of psychiater.

Wesley roept de instellingen op om gebruik te maken van de ervaringen van jongeren die in het 'circuit' hebben gezeten. Hou ze voor dat ze nog wel degelijk een mogelijkheid hebben en dat hen een toekomst wacht met een nieuwe start. Zoek niet naar een reden om deze jongeren niet te helpen en doe iets aan de lange wachttijden voordat er hulp komt!

Volgens Wesley is het een uitdaging om met deze jongeren te werken, ook voor de jongeren zelf. Zij zijn niet trots op wat ze hebben gedaan, maar zijn er wel trots op dat zij van hun fouten hebben geleerd. Zelf voelt Wesley zich een voorbeeld om andere jongeren te begrijpen en doet nogmaals een oproep om jongeren met jongeren te helpen, zoals boeven met boeven worden gevangen.

Belangrijk is jongeren telkens weer een kans te geven. Soms willen ze namelijk niet geholpen worden, soms moeten ze gewoon een keer 'op hun bek' gaan en soms wel vaker, maar daarna willen ze meestal wel geholpen worden.

Bovendien, stelt Wesley, bestaan probleemjongeren niet. Jongeren met pech bestaan wel.

Na het verhaal van Wesley rondt Harry af met een aantal conclusies:

- We hebben het vandaag over jongeren met een achterstand in liefde en begrip. Jongeren met een beschadigd zelfbeeld. Het is beter om naast zo iemand te gaan zitten en in te zien dat hier 'een jongere met een probleem' zit in plaats de jongere als probleemjongere te blijven zien. Dan wordt het probleem namelijk nooit opgelost en blijft de jongere een zwerfjongere zonder aandacht.
- Jongeren lopen tegen wachtlijsten aan. Niet alleen voor hulp maar ook voor scholing. Ben je eindelijk zo ver dat je weer iets wilt en gemotiveerd aan de slag wilt, en dan moet je wachten!
- Veel jongeren lopen tegen hun schulden op en de moeilijkheid om deze af te lossen.
- Belangrijk is dat deze jongeren onderdak bij een opvang als Van Mooi tot Maf vinden, of bij een instelling of bij een goede familie. Bij mensen die achter je staan, maar ook eerlijk tegen je durven te zijn, maar wel liefde en een luisterend oor bieden. Een warm plekje, dat is wat jongeren willen.

Aanpak wetenschappelijk vervolgonderzoek door Hanze Hogeschool

Mede namens haar studiegenoot Nynke Woudstra presenteert student Femke Miedema de plannen voor een onderzoek naar een succesvol model voor Woon- en Doe gezinnen, zoals de jongerenopvang Van Mooi tot Maf in Assen. Kritiekpunten en succespunten zullen in beeld worden gebracht. Ook wordt gekeken naar de 'kopieerbaarheid' van het model in andere delen van het land. De onderzoeksmethode is nu in beeld gebracht en vanaf september zullen de studenten hiermee aan de slag gaan.

Boekpresentatie 'Zwervend door het leven'

Op verzoek van de Initiatiefgroep GGZ-WMO Drenthe heeft Marcella Kleine een boek geschreven over het leven van zgn. probleem- en zwerfjongeren.

In het boek 'Zwervend door het leven' vertellen deze jongeren hoe hun leven is verlopen, wat zij tegen kwamen aan hulpverlening en wat zij daarin hebben gemist. Daarnaast komen ook professionals aan het woord: een jeugdagent, een hulpverlener van verslavingszorg, een leerplichtambtenaar/ trajectbegeleider RMC en de opvang 'Van Mooi tot Maf'. Directeur Bureau Jeugdzorg Drenthe reageert op de verhalen in dit boek en geeft waardevolle suggesties ter verbetering van de hulpverlening aan deze jongeren.

Het boek is uitdrukkelijk niet bedoeld als aanval naar de (jeugd)hulpverlening of naar de gemeente, al geven jongeren in hun verhalen vaak wel af op de hulpverlening die zij ontmoet hebben. De meerwaarde van dit boek zit in de knelpunten en manco's die naar voren komen en zouden een uitdaging moeten vormen voor hulpverlening, provincie en gemeenten om gezamenlijk ook die laatste manco's nog op te lossen. Omdat deze jongeren niet langer tegen een muur van onmogelijkheden lopen, maar dat er deuren opengaan naar mogelijkheden.

Marcella Kleine overhandigt het tweede exemplaar van het boek 'Zwervend door het leven' aan de heer Cees Wierda, directeur Bureau Jeugdzorg Drenthe. Het eerste exemplaar wordt op een centrale plek in Assen gelegd en is bedoeld voor de zwervende jongeren, die vanmiddag niet bij het symposium aanwezig zijn omdat zij niet te traceren waren. Het boek zal een steuntje in hun rug zijn.

De heer Wierda roept aanwezigen op om lef te hebben om veranderingen in het zorgaanbod en de hulpverlening aan deze jongeren te bewerkstelligen. Door wet- en regelgeving is het onvoldoende mogelijk om jongeren dat te bieden wat sommigen van hen nodig hebben.

Ook moet er iets worden gedaan aan de instroom op scholen. Deze instroom is niet flexibel genoeg, waardoor jongeren moeten wachten tot er weer een nieuw trimester begint. Met het gevolg dat we deze jongeren weer kwijt raken tijdens het wachten op onderwijs.

Jongerenhuisvesting is ook een enorm probleem. De woningen zijn namelijk te duur voor deze groep jongeren en voor huursubsidie zijn zij nog te jong.

Hij roept zorginstellingen op om vol te houden opdat de hulpverlening aan deze jongeren succesvol zal zijn. In Drenthe wordt er hard aan gewerkt om zorgaanbieders uit te dagen om jongeren niet eerder los te laten dan wanneer hun probleem is opgelost. Ook wanneer het telkens niet lukt, moet er toch elke keer worden ingezet op succes.

Presentatie GVM voor jongeren

Gesinus Timmer en Cor Bras overhandigen een 'GVM' aan Trudy Jansen en Alfred Kooistra van het Programma Lokale Versterking. De GVM is ontwikkeld in samenwerking met jongeren en staat voor 'Gisteren, Vandaag en Morgen'. De GVM knipt de problematiek van gisteren als het ware in stukjes en geeft de jongeren voor elke dag aan voor welk onderdeel zij zich vandaag of anders morgen kunnen inspannen. Hierdoor overziet de jongeren de hoeveelheid problematiek beter en laat hij zich minder snel ontmoedigen. De GVM kan hem of haar bovendien helpen om zijn hulpvraag aan het loket te verduidelijken. De GVM is een pop-up kaart en heeft opgevouwen de grootte van een creditcard. De GVM is vandaag voor jongeren gratis verkrijgbaar en is na het symposium voor 1 euro per stuk te bestellen bij de Initiatiefgroep. Voor loketmedewerkers heeft de Initiatiefgroep een GVM 'muismat' gemaakt (2 euro per stuk)

Forum; jongeren in gesprek met deelnemers in de zaal

Gevraagd wordt of jongeren zelf vinden dat zwerfjongeren een probleem zijn.

Eén van de jongeren reageert daar direct op met te stellen dat zulke jongeren een probleem kunnen vormen wanneer zij niet of niet juist geholpen worden. Henk Thijs – jeugdagent Assen – voegt daaraan toe dat deze jongeren zich in een fase bevinden, waarin ze weinig te verliezen hebben. Ze hebben geen onderdak en inkomen en zijn alleen maar bezig te overleven. Ook al hebben ze een daklozenuitkering, dan nog is dat onvoldoende voor eten, drinken en kleding.

Vanuit de aanwezigen wordt opgemerkt dat het stigmatiserend is om zwerfjongeren als een probleem te zien. Zwerfjongeren zijn net als andere jongeren met problemen. Bovendien vinden jongeren de term 'zwerfjongeren' heel vervelend en praten zelf liever over 'jongeren die nog geen thuis hebben'. Jongeren moeten gezien worden als mensen met mogelijkheden. In de Groningse aanpak wordt er samen met school gekeken naar diverse aspecten in het leven van de jongere. Scholen gaan ook na wat zij kunnen bieden, zonder wachtlijsten. Ook wordt er gekeken naar het wonen. Zonder dat er een heel kluwen van hulpverlening aan te pas komt.

Eén van de forumdeelnemers merkt op dat daarbij wel van belang is dat er met en vanuit de jongere gekeken wordt, naar wat de jongere zelf wil op het gebied van wonen, school en werken.

Eén van de jongeren vraagt waar jongeren naar toe moeten om voor een adequate uitkering in aanmerking te komen.

De WMO-wethouder van Assen zegt dat jongeren zich bij de gemeente kunnen melden met hun vragen. Daar worden de knelpunten samen met de jongere doorgenomen en soms wordt er een oplossing gevonden. De gemeente kan echter niet in alle oplossingen voorzien, omdat een aantal zaken te maken heeft met landelijke regelgeving. Er is een groot aantal instelling dat zich met jongeren bezig houdt en er zijn veel voorzieningen, gebaseerd op de inzichten van en gefinancierd door de overheid. Dit lost echter niet alle problemen op. Volgens de wethouder is particulier initiatief daarom belangrijk en ook nodig als aanvulling op het aanbod van de instellingen, maar er moet daarin wel naar een goed evenwicht worden gezocht.

Een jongere van de cliëntenraad Jeugdzorg Drenthe merkt op dat er veel meer gekeken moet worden naar de basisvoorzieningen die nodig zijn voor jongeren. Ook is voor velen onduidelijk waar zij terecht kunnen als ze 18 jaar zijn en niet meer bij de jeugdhulpverlening thuishoren.

De wethouder erkent dat 18 jaar een lastige leeftijd is. Enerzijds is men volgens de wet volwassen, anderzijds lopen jongeren tegen veel lastige zaken aan. Bijvoorbeeld de studiefinanciering waarvoor zij op hun 18^e in aanmerking zouden moeten komen, maar die niet krijgen als ze schulden hebben. De vraag is hoe jongeren hun schulden moeten aflossen als ze geen inkomen hebben. Een ander punt is dat het lang duurt voordat men na detentie een uitkering ontvangt. Dat zijn zaken waaraan iets gedaan moet worden.

Vanuit de zaal wordt opgemerkt dat het particulier initiatief – zoals bijvoorbeeld Van Mooi tot Maf – zo spoedig mogelijk ondersteund moet worden. Als men daarmee te lang wacht, is dat particuliere initiatief ter ziele. Al het geld gaat naar de grote instellingen.

De wethouder merkt op dat veel particulier initiatief pleeggezinnen betreffen, waar geen overheidsgeld in zit en dat gemeenten geen particulier initiatief kunnen ondersteunen. Wel moeten gemeenten zorgen dat er zo snel mogelijk wordt voorzien in een WMO- of AWBZ-uitkering.

Een aanwezig ouder merkt op dat het in de hulpverlening naar jongeren vastloopt op het feit dat hulpverleners volgens een strak plan werken en te weinig luisteren naar de jongeren en hun ouders.

Een lid van de cliëntenraad Bureau Jeugdzorg Drenthe merkt op dat als jongeren voldoende geld hebben om van rond te komen, een deel van de problemen is opgelost. Bovendien zou Felicia Molema dan een probleem minder hebben.

Een PGB-adviseur merkt op dat het een knelpunt voor jongeren is dat de psychosociale grondslag is verdwenen uit de AWBZ en dat veel van deze jongeren nu niet meer in aanmerking komen voor een PGB. De ondersteuning en begeleiding van deze jongeren is nu een verantwoordelijkheid van de WMO, maar er wordt daar onvoldoende invulling aan gegeven.

Een deelneemster vanuit Ypsilon pleit voor meer preventie en meer hulp in het gezin. Bovendien zou er meer ondersteuning moeten zijn om het contact tussen de (zwerf)jongere en het gezin te herstellen. Het gezin wil vaak wel dat het kind thuis woont, maar soms zijn de problemen zo groot dat het gewoon niet gaat.

Eén van de jongeren in het forum vertelt dat hij al vanaf zijn derde jaar bij jeugdzorg in beeld is. Hij heeft in pleeggezinnen en in instellingen gezeten, heeft hulp aan huis gehad, er is van alles gedaan, maar niets heeft de problemen opgelost. Als jongeren zoiets meemaken, willen ze op een gegeven moment niets meer, stappen uit de hulpverlening en uit het gezinsleven en zoeken hun familie op straat. 'Je gaat dan rare dingen doen om aan geld te komen, komt in de gevangenis en krijgt te maken met de reclasseringsambtenaar.' Toen hij zelf uit de gevangenis kwam, stond hij op straat, zonder uitkering. Hij kon nergens terecht vanwege zijn gewelddadige verleden. Eigenlijk is hij helemaal niet gewelddadig, maar als je moet overleven, word je dat wel. Overal waar hij voor hulp aanklopte, kreeg hij te horen wat ze niet voor hem konden doen in plaats van wat ze wel voor hem konden doen.

Eén van de jongeren in de zaal woont zelf in Hoogeveen en vertelt dat de crisisopvang in Emmen zit. Dat is een probleem: hoe moet je daar komen als je geen geld en geen vervoer hebt?! Om een zwerfuitkering aan te vragen moet je een postadres regelen, maar dat stuit dus ook op problemen. Uiteindelijk beland je op het verkeerde pad en wordt de straat je grootste vriend.

Felicia Molema vertelt dat zij dit vaker hoort en dat jongeren die haar kennen, ook hierin door haar worden ondersteund. Zij brengt ze naar de plekken waar ze een uitkering kunnen krijgen. Zij benadrukt dat het niet verantwoord is dat het zo lang duurt voordat zaken geregeld is voor jongeren en voordat zij een PGB krijgen. Zelf vangt ze binnen haar gezin veel jongeren op en heeft nog maar 15 euro om met hen van te leven. Zij ziet haar opvang niet als een vrijwillig, particulier initiatief, maar als een bedrijf. Maar wel als een bedrijf dat nu failliet dreigt te gaan.

De vrijwillige ombudsman die in de zaal aanwezig is, vertelt dat zij zelf ook jongeren in huis opvangt. Ook zonder dat hier een vergoeding tegen over staat. Ook zij ontmoet alleen maar problemen. Reclassering regelt niets, er zijn geen zorgafspraken tussen RIBW en reclassering, de zorgverzekeraar wil niets te maken hebben met jongeren die iets met reclassering hebben. De jongeren hebben geen uitkering (wachtlijst), geen woning (geen urgentie) en de gemeente heeft nog geen goede regeling voor de psychosociale ondersteuning. Ook zij vraagt zich waf

waar zij met deze jongeren naar toe moet, maar heeft zelf gelukkig wel een betaalde baan en een echtgenoot met een inkomen.

Eén van de deelnemers roept de gemeenten op om niemand zonder perspectief de straat op te sturen, maar te zorgen dat er een centraal loket is als spil in de zorg en om werkelijk en snel voorzieningen te kunnen regelen.

Aandeelhouder worden van een probleem

Tijdens het project stond er een aantal dingen centraal; met een drietal zaken daarvan kwamen de Initiatiefgroep en Van Mooi tot Maf niet verder. Daarom werd bedacht deze zaken als aandeel aan te bieden aan de deelnemers van het symposium.

Wie zich geroepen voelt om mee te helpen aan de probleemoplossing kan het aandeel tijdens het symposium bemachtigen en krijgt een jaar de tijd om te zoeken naar een oplossing voor het aandeel. Als dit na een jaar niet gelukt is, dient de aandeelhouder een afkoopsom van 10 euro te betalen.

De volgende aandelen zijn aangenomen door diverse personen en instellingen:

Aandeel 1. Onderzoek doen naar de mogelijkheden voor productie van het spel 'Geluk en ???'

Samen met de jongeren van Van Mooi tot Maf heeft de Initiatiefgroep een gezelschapsspel ontwikkeld, waarmee jongeren – bijvoorbeeld in woongroepen – leren wat de valkuilen en kansen in hun leven zijn. Het spel is al zover ontwikkeld dat de illustraties door kunstenaar Roland Conté aangeleverd zijn en de teksten voor het bord en de kaartjes gereed zijn. Bij het aanvragen van offertes voor de drukkosten, bleken deze echter te hoog te zijn voor het budget van de Initiatiefgroep en voor Van Mooi tot Maf.

Aandeel 2. Onderdak voor Van Mooi tot Maf

Niet alleen is er behoefte aan onderdak voor de jongeren die door Felicia Molema zijn opgevangen en klaar zijn om begeleid door te stromen, ook is er behoefte aan een ruimere woning voor Van Mooi tot Maf.

Aandeel 3. Financiële structurering voor Van Mooi tot Maf

De jongeren in Van Mooi tot Maf en Felicia Molema en haar gezin zelf zijn afhankelijk van het PGB van enkele kinderen. Het is over het algemeen lang wachten op een PGB; soms komt er niets binnen, soms zijn er ineens inkomsten. Dit maakt dat er altijd financiële onrust in het gezin is en er nooit financiële zekerheid is.

Afsluiting

Met de constatering dat alle aandelen zijn aangenomen, sluit de voorzitter het symposium. Bij vertrek krijgen alle deelnemers het boek 'Zwervend door het leven' mee.

Het boek 'Zwervend door het leven; jongeren in botsing met zichzelf en anderen' is te bestellen voor 14,95 euro plus 2,95 euro verzend- en administratiekosten, via: initiatiefgroep.ggzwmo@web.nl of 06-30471473.

Voor nadere informatie over de Initiatiefgroep: www.initiatiefgroep-ggzwmodrenthe.nl
Voor nadere informatie over jongeren opvang Van Mooi tot Maf: www.vanmooitotmaf.nl